

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Böteborgska Magazinet.

Torsdagen, den 24 Julii 1766.

Försättning af anmärkingar öfwer Tabell-werket.

Äfvensom tabell-werket, Statens rätta barometer, wisar en Statsman sådana huswudslut; så leder det ock til mera specielle. Ser man, antingen i hela riket eller någre des Provincier, at de föddas antal ej märkeligen öfverträder de dödas, på en tid då Gud ej straffat med owanligt tårande och smittosamma sjukdomar; så kan man wara wis på, at en myckenhet af folk lefwa ogifte, antingen all sin tid, eller inemot älderdomen, då liten eller ingen barna-afwel kan wäntas. Följagteligen är i sådant land hög tid, at upmuntra tidiga äktenskap, hwar till äro många medel: såsom näringsars upplifwande; lindring i skatter; hämmande af öfverflöd, otukt, kostsamma bröllop och barnsöl; inrättning af goda barnhus och, där Staten så tål, af belöninggar åt fattigt folk, som hafwa många barn; tillräckligt och dugeligt medicinal-werk, och mera dylligt. Ser man åter, at föddas antal har ansenligen öfverträdit de dödas, och man således borde hoppas folkhopens förökning i samma mån; men röner utaf Stånds-tabellen wederspelet: så är tydeligt, at landet upföder barn til utlänningsens tjenst, hwilket åter röjer sjukdom i hem-näringsarne. Fåfångt är då, at utfärda förbud emot utflyttningar; man måste häfwa sjukdomen, därmed at man betager des ordsaker, hwilket sker merendels med samma medel, som befordra gistermål.

At folket i stora städer äro dödeligare än på landet, är wäl altid wanligt; men ser man, uti någon stad, öfverflötet af de döda wara alt för stort; så

G g

får

* Läsaren ser wäl, utan påminnelse, at Gymnasii Bibliothekarien Herr Magister Carl Job. Berg är dessa anmärkingars författare. Han war redan i Upsala Länd för sin insigt uti politiska räkne-konsten. Sedermere har han både i sin förledet år, utgifna Matritel, och wid andra tilfällen, wisat prof, som mycket behagat Respective Rännare af sådana witterhets arbeten, och gifwit dem anledning, at hedra honom med sköna utmuntringar til at därmed fortfara. Han meddelar nu allenast några frödda anmärkingar och stycken, men är simad, at nästa år, om Gu wäl, utföra sådant och mer uti et större werk, som han, wäl på så lediga tider, doch för framtidens skull, utarbetar.

får Regeringen anledning af efterføka låta (utom de förr nämnda hinder i giftermål), om icke staden är förträngd bebodd, eller på ofund ort belägen, om renlighet i näringar och på gator i ägt tages, om watten i staden är godt, om tillförflen af friska matwaror är tillräckelig, m. m. Det fövna Rom war wida större, än det nu warande halft förstörda Perri säte; icke dos mindre klagade de gamle Romare sällan öfwer så stort de dödas öfwerflöte där i staden, som de nu af stadens tabeller häpnat öfwer. Nyliqer hafwa Gajetterne gifwit wid handen, at Påsken därfore fogat anstalt at afstappa morasen kring staden, och därmed skulle han och blifwa hulpen. Ja; jag behöfwer ej hemta så långwäga exempel. Götheborg är just icke af de ofundaste orter; så länge politi och medicinal-werken stå på så god fot, som nu; men jag liker på, at våra stads-tabeller skulle se mindre hemsta ut, om staden förmådde bryta igenom så wåldiga hinder, som finnas i wägen för tjentliga wattenledningar från Kallebäck eller annorstädes, och därmed stoffa sine inbyggare lätt tillgång på helsosamt watten.

Medscinskä nyttan af tabellerne är ej mindre widsträckt. Til exempel: I London har man märkt en ansenlig lindring i barna-dödeligheten, sedan koppymyningen blifwit wedertagen. Ängelska skufan på barn (Rachitis) finner man i åtskilliga städer almännare, än i andra; och medici leda orsaken från watten. Ser Collegium Medicum, i någon orts tabell, en owanlig mängd dödfödde barn, eller barnsängs-hustrur, sätta lifwet til; så slutas lätteligen, at där ej finnas goda anstalter til förelöpfungens befordrande. Regeringen i Florens ömmades wid åsynen af de många barn, som af ammor och mödrar förqwafdes. Den befalte, wid hårdt wite för försumelse, at bruka Arcuccio*; och säg med nöje denna barn döden mest förswinna. Detta, exempel-wis. En Medicus må skrifwa bättre. Jag må nu gå til Götheborgs Stifts tabeller för år 1765.

Uti dessa blefwo förledet år 1765 födde 4455 gosse- och 3369 flicko-barn, tillsamman 7824 lefwande barn. Läsaren lärer med mig undra på gossarnes owanligen stora proportion til flickorna, nämligen som 100 til 75,62, eller som 4 til 3. Denna härrörde af en wida större proportion i Elfsjöfjells contract uti Bohuslän, där emot 1679 gosse- allenast 755 flicko-barn föddes; alltså de förres proportion til de senares som 100 til 44,97, det är större än 2 til 1. I förra åren war proportionen likwäl den wanliga. Men skulle flere af de följande åren wisa i denna Proste-tabell äfwen så owanligt stort förhollande, som det siffledne; så wägar jag göra en sannolik gissning, i anledning

* Se Stockholmska Wetenskaps Academiens Handlingar för år 1741.

ning af den ewiga grundfanningen, at Gud gör ingen ting utan hög-
wisa orsaker. Så länge Gud wälsignat Bohuslänska kusterna med öm-
nigt säll-skap, så låra så eller inge af menige mans barn gåt i utrikes sö-
tjenst. Men är nu Guds wisje, at taga snart ifrån oss denna närings gren
(en spådom, som jag safar wid at nämna); så frugtar jag at en så owanlig
proportion inellan gossar och flickor wäl behöfwes; sedan folket lär åter kom-
ma på sin gamla wane, efter hwilken en bonde, men i synnerhet en fiskare,
som hade god sonetycka, skulle gemenligen hafwa sine söner til sjömän. De
sökte wäl då hållt Swenska Skepp, när på dessa woro lågenhet och goda hy-
ror; men annars togo de flykten til utlämningar, synnerligen Holländare,
från hwilka de aldrig återkommo. Sådan wet jag praxis war uti min barn-
dom i negden kring Marstrand. Fäderneslandet hade aldrig annan nytta
af desse förrynde medborgare, än at somlige kunde någon gång flicka sine
gamle bräcklige föräldrar några Gyllen. Men större delen hörde föräldrarna
aldrig af, utan tröstade sig med den söta inbildningen, at de torde wara i
Nindien och må wäl, där dock förmodeligen de, som intet drunknat, kom-
mit i de farlige Amsterdamske Seelensverkoopers händer, och blifwit söga lyc-
keligare, än Turkiske slafwar. Läsaren förläter mig denna digression, som
nit för min sosterbygds wäl föranlätit mig at göra. Nu til ämnet tilbaka.

Hvarom härnäst.
Lärda Tidningar.

Utaf Stockholmska Lärda Tidn. No. 25, och Swenska Magaz. Apr. siff.
s. 300, är bekant, at Kongl. Hof-Prädikanten Herr Magister J. Christ.
Stricker författat en Historisk Pragmatisk Berättelse om Swen-
ska Prädiko-sättets förändringar, ifrån Reformations början til när-
warande tid. I detta witttra arbete innesfattas, bland annat, en omständ-
lig förteckning på alla trykta Swenska prädikningar, sermoner, tröstebref m. m.
Och som Hr. S. ännu saknar någon liten del af sådana skrifter, ehuru han
sökt så fin ansenliga samling fullkomlig; så anmodas ägare af dylika arbeten,
besynnerligen af Prostens Dryselii Bönedags betraktelser af år 1693 intill
1708, 890, och framledne Domprostens Isaac Lithovii utgifne Prädikningar,
eller de som kunna säfer anledning gifwa på flera sådana arbeten, at de tåk-
kas lemna därom benågen underrättelse på långsiffa Tryckeriet, och äfwen nå-
gon nota på de innehafwande arbeten, då ägaren utsätter materierne, aucto-
rernes namn och åretalen tillika med sit eget namn och hemwist, så at det
som saknas och åstundas, må kunna mot tacksam wedergälning århollas, och

• Werket blifwa så fullkomligt, som möjligt är. Et särskilt trykt prof-blåd utvisar de flera härwid inrättade registrens beskaffenhet: Nämligen 1) register öfwer Swenske auctorens utgifna prädiko-arbeten, 2) fördelnings register, utvisande alla de tillfällen, wid hvilka förenämde prädikningar blifwit höllne, 3) register öfwer de Bibliska språk, hvilka såsom texter äro förklarade af förenämde auctorer, 4) register på alle de personer, som förestående likprädikningar och sermoner äro höllne öfwer. Werket beledsagas för öfrigt med korta lefwernes-beskrifningar öfwer auctorerne, och uplysande anmärkningar i wår Swenska Kyrko-historia m. m.

Stads-Nyheter.

• Infomne äro Stepparne John Hawks ifrån Newcastle med stenkol, Alexander Allen ifrån Albrouth med kullast, James Addison ifrån Ullea med fyrkol, Donald Edie ifrån dito med dito, Thomas Brown ifrån Newcastle med stenkol, Lars Tigerman ifrån Naxtes med salt, brännvin och litet packhusgods, Arfwid Åberg ifrån Grofwik med salt, och Georg Fothergill ifrån Newcastle med stenkol, ost och smör.

• Utgångne äro Stepparne Swen W. Palm til Frankrike, George Mills til Berwit, Hans Hamilton til Strengforth, och John Walker med järn och bräder, samt Alexander Petersson til Lissabon med järn, bräder och Ostindiskt gods.

Små Kyrko-tidningar.

• Bataillons-Predikanten wid Hessensteinska Regimentet, Herr Stephan Enander, har erhollit Kongl. Majestät's Allernådigsta fullmägt på Tegneby Pastorat i Bohuslän.

• I Domkyrko-Församlingen födde 3 gosse- och 2 sicks-barn: Döde Målaren Mäster Nordmans Hustru, Cecilia Wahlborg Killström, 56 år, af tarande sutdom; och 4 barn, af lithosta och slag.

• I Tyska Församlingen födt et barn: Döde Badaren Gottlieb Fieschel af ålderdom; och 2 barn.

Kundgörelser.

• För en ärlig man här i staden är bortkommen, den 19 siskledne, på heden wid Kongs porten, et gråskinnigt stöd, med svart ståndmahån och swans, några hvita släckar uti sadel-staden, 10 a 11 år gammalt: skulle någon så underrättelse em derra creaturet, täcktes den samme, för rättwisn skull, gifwa sådant munteligen tillfama hos Perukemakaren Swanwit; hans omak skal med tacksamhet blifwa förlyft.

• Hos Herr Carl Dider. Swensson finnes god hafre til köps; liksåledes på samma ställe, gall-äpten, bomull och corinter, uti större och mindre parti.

• Et ankare-tåg, ungefärligen någre 70 samnar långt, och 14 tunn tjockt, är til salu; hwarom munteligen.